

KUHMO

Kuhmon kaupunki

ARVIOINTIKERTOMUS 2025

Tarkastuslautakunta 11.5.2026

Sisällys

1	Tarkastuslautakunta ja sen toiminta	5
1.1	Tarkastuslautakunnan tehtävät	5
1.2	Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuonna 2025	5
1.3	Tarkastuslautakunnan toiminta	5
2	Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi	6
3	Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi	6
3.1	Strategiset tavoitteet	6
	Kestävä kaupunki	6
	Monipuolinen, kattava ja kansainvälinen elinkeinorakenne	7
	Tunnettu ja verkostoitunut kaupunki	8
3.2	Talouden tavoitteet	9
3.3	Kaupunkiympäristön palvelualue	10
3.4	Työllisyyden edistämisen palvelualue	11
3.5	Muut koko kaupunkiorganisaatiota koskevat havainnot	11
3.6	Henkilöstö	11
4	Kaupunkikonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen ja omistajaohjaus	12
5	Yhteenvedo	13
6	Allekirjoitukset	14

1 Tarkastuslautakunta ja sen toiminta

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan tulee valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lautakunnan tulee myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, mikäli kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Tarkastuslautakunnan tulee myös valvoa kuntalain 84 § säädetyn sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista sekä saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuusilmoitukset on saatettu tiedoksi valtuustolle 16.12.2025. Ajantasaiset sidonnaisuusilmoitukset on julkaistu kaupungin internet-sivuilla.

Arviointi toteutuu kaupunginhallituksen, valiokuntien ja viranhaltijoiden toimintaa suunnitelmallisesti seuraten. Arviointikuulemiset ovat lautakunnalle merkittävä tapa kerätä tietoa.

1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuonna 2025

Kuhmon kaupunginvaltuusto valitsi 16.6.2025 § 68 valtuustokaudeksi 2025-2029 Kuhmon kaupungin tarkastuslautakuntaan seuraavat jäsenet:

Varsinainen jäsen

Riikka Seppänen, pj.
Kaija Pietikäinen, vpj.
Tauno Harinen
Jani Kyllönen
Sabrina Logeais
Esko Ripaaja

Henkilökohtainen varajäsen

Kari Tuononen
Ari Innilä
Ulla-Maija Haverinen
Sirpa Pääkkönen
Ville Nyman
Taimi Komulainen

Lautakunnan sihteerinä ja käsiteltävien asioiden valimistelijana on toiminut controller Sirpa Seppänen. Kuhmon kaupungin tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Antti Kääriäinen, KPMG Oy Ab.

1.3 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on kuullut arviointivuonna toiminnasta viranhaltijoita ja tilintarkastajaa. Tarkastuslautakunta on arvioinut kaupungin tulosryhmien taloutta ja toimintaa kuulemalla vastuuhenkilöitä lautakunnan kokouksissa. Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuotta 2025 koskevaa arviointia varten yhdeksän kertaa. Valtuustokauden 2025-2029 ensimmäisen toimintavuoden, 2025, arvioinnin painopistealueena on Kaupunkiympäristön palvelualueen lisäksi Työllisyyden edistämisen palvelualue.

Arviointikertomuksen lähteinä ovat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lisäksi toimielinten kokouspöytäkirjat ja viranhaltijoiden toimittamat aineistot. Kuultavilta saadut selvitykset on otettu huomioon arviointityössä. Tilikauden aikana seurattiin myös muiden toimielinten tavoitteiden toteutumista ja kaupungin talousprosessia. Lautakunta on jakanut jäsenilleen vastuualueet, joiden toimintaa lautakunnan jäsenet ovat seuranneet. Lautakunnan jäsenet ovat raportoineet havainnoistaan lautakunnan kokouksissa.

Tarkastuslautakunta on myös perehtynyt tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen vuodelta 2025. Tilinpäätöksen laadinnassa on noudatettu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston suosituksia ja se tuo esiin tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteyden kaupungin strategiaan.

3.9.2025	Tilintarkastaja Antti Kääriäinen
15.10.2025	Rakennusmestari Matti Määttä, tutustuminen Tuupalan puusiipeen
18.11.2025	Tekninen johtaja Jari Juntunen
17.12.2025	Tilintarkastaja Antti Kääriäinen
15.1.2026	Työllisyysasiantuntija/palvelualuejohtaja Juha Heinonen Kuljetussuunnittelija Antti Komulainen
23.3.2026	Hr-asiantuntija Miia Kettunen Tilinpäätöstiedot
8.4.2026	Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Heikki Huotari Arviointikertomuksen laadinta
21.4.2026	Arviointikertomuksen laadinta jatkuu
11.5.2026	Tilintarkastaja Antti Kääriäinen Arviointikertomuksen 2025 allekirjoitus

2 Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon niistä toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheutta.

Valtuusto on kokouksessaan 19.5.2025 merkinnyt tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2024 tiedoksi ja kokouksessa 20.10.2025 saanut selvityksen vuoden 2024 arviointikertomuksessa esiin nousseisiin havaintoihin.

3 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

3.1 Strategiset tavoitteet

Kestävä kaupunki

Kiinteistöstrategiatyö

Kuhmon kaupunkikonsernin kiinteistöstrategia on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 24.10.2022 § 61. Vuonna 2024 kiinteistöstrategiatyön toimeenpanoryhmä kokoontui muutamia kertoja ja ensimmäisinä toimenpiteinä toteutuivat Oppimiskeskuksen asuntolan ja Tuupalan vanhan siiven purkutyöt sekä uuden puusiiven suunnittelun aloittaminen. Kyläkoulujen toiminta päättyi 7/2025 ja Hietaperän koulukiinteistön kauppa toteutui helmikuussa 2026. Taide- ja taitoaineiden opetustilat valmistuivat Tuupalaan 9/2025 ja kotitalousluokkatilat otettiin käyttöön marraskuun alussa 2025, musiikkiluokan siirtyessä Piilolasta uusiin tiloihin vasta helmi-maaliskuussa 2026. Toimeenpanotyöryhmä kokoontui vielä "vanhalla kokoonpanolla" 5.5.2025. Kaupunginhallitus nimesi kiinteistöstrategiatyöryhmän valtuustokaudelle 2025-2029 17.11.2025 § 318. Työryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 28.11.2025.

Kuntavaalien jälkeen uuden työryhmän nimeäminen viivästyi. Tarkastuslautakunta toteaa, että työryhmän työ on pitkäjänteistä ja vaatii suunnitelmallisuutta. Tilojen käytön tehostamisessa on parantamisen varaa ja tyhjillään tai vajaa-käytöllä olevien tilojen ylläpitokulut ovat merkittävä menoerä, joten lautakunta odottaa työryhmältä nopeasti toimenpide-esityksiä muun muassa Oppimiskeskukselta tyhjenevien tilojen osalta. Kun vuosikate ei riitä lainojen lyhennyksiin, ja uusia investointeja on kuitenkin tehtävä, ollaan tilanteessa, jossa lainaa otetaan kaupungin perustarpeisiin.

Sote- ja pelastustoimen kiinteistöjen yhtiöittämisvelvoite

Kuntien on yhtiöitettävä sote- ja pelastustoimen kiinteistöjen vuokraustoiminta, kun lakisääteinen 3+1 vuoden siirtymäaika päättyy 31.12.2025. Yhtiöittämisen tavoitteena on varmistaa tasapuoliset kilpailuolosuhteet.

Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston hyväksymässä vuoden 2026 talousarviossa yhtiöittäminen on huomioitu, mutta käytännössä yhtiöittäminen ei toteutunut vuoden alusta alkaen. Yhtiöittämisessä on huomioitava rahoitusratkaisut, kiinteistöjen arvonmääritys ja mahdolliset investointitarpeet, mikä vaatii huolellista talouden suunnittelua. Uusien, markkinaehtoisten vuokrasopimusten neuvottelu yhtiöittämisen yhteydessä voi olla haastavaa, ja epäselvyydet vuokratasosta tai sopimusten pituudesta muodostavat riskin.

Kehitysvammaisten päivä- ja työtoiminnan tilat

Kainuun hyvinvointialue irtisanoi kehitysvammaisten päivä- ja työtoiminnan käytössä olleet Kuhmon toimintakeskuksen tilat siten, että vuokrasopimus päättyi vuoden 2025 lopussa. Kainuun hyvinvointialue perusteli muuttopäätöstä lähinnä kustannussäästöillä eikä kaupungin kanssa käyty neuvotteluja esimerkiksi tilojen osittaisesta irtisanomisesta. Uusien tilojen sopivuus on aiheuttanut myös voimakasta keskustelua kuntalaisissa.

Kuhmon Vanhus- ja vammaisneuvoston mielestä asian valmistelu ei ole sujunut hyvää hallintotapaa käyttäen asiakasta kuullen.

Tarkastuslautakunta ihmettelee Kainuun hyvinvointialueen toimintatapaa irtisanoa tilat ilman minkäänlaisia neuvotteluja kaupungin kanssa vuokralla olevien tilojen osittaisesta irtisanomisesta.

Terveyspalvelujen saatavuus

Kuhmolaisten huoli terveyspalvelujen saatavuudesta on näkynyt voimakkaasti muun muassa lehtikirjoituksissa ja kansalaiskeskusteluissa. Kainuun hyvinvointialueen päätös muuttaa terveyskeskuksen vuodeosasto sosiaalihoitolain alaiseksi arviointi- ja kuntoutusyksiköksi vei kuhmolaiset eriarvoiseen asemaan asiakasmaksujen osalta. Edeltävänä vuonna lakkautui myös yksityisten palveluntuottajien palveluasumista tuottavia yksiköitä, mikä heikensi kuhmolaisten ikäihmisten sekä mielenterveyskuntoutujien palveluasumiseen pääsyä. Näiden päätösten vaikutukset realisoituivat kuhmolaisille vuonna 2025.

Vanha terveyskeskus on ollut jo vuosien ajan erittäin huonossa kunnossa, ja huonon sisäilman vuoksi aiheuttanut terveyshaasteita niin työntekijöille kuin potilaille. Uutta terveysasemaa on suunniteltu jo vuosia, mutta rakentamisen aloittaminen on siirtynyt toistuvasti muun muassa hyvinvointialueesta johtuvista tekijöistä. Tämä on luonnollisesti herättänyt huolta ja epäilystä kuhmolaisissa, kuinka paikalliset palvelut järjestetään jatkossa. Vuonna 2025 Kuhmon kaupunki sai tehtyä uutta terveyskeskusta varten kaavamuutoksen sekä hyvinvointialueen kanssa hankesopimuksen sekä esisopimuksen terveysaseman tilojen vuokraamisesta. Vuokrasopimus terveysasemasta on tehty kahdeksikymmeneksi vuodeksi.

Syksyllä 2025 kaupunginhallitus esitti Kainuun hyvinvointialueelle sitoutuvansa uuden pelastusaseman rakentamiseen, mikäli hyvinvointialue sitoutuu vuokraamaan tilat pitkäaikaisesti. Uuden pelastusaseman rakentaminen olisi merkittävä parannus kuhmolaisten turvallisuuden kannalta.

Tarkastuslautakunta kiittää kaupunkia tästä kaupunkilaisten terveyden ja turvallisuuden eteen tehdyistä päätöksistä terveysaseman sekä pelastusaseman osalta. Ikäihmisten pitkäaikainen asuminen on edelleen avoinna ja siihen toivotaan ratkaisuja pikimmiten.

Monipuolinen, kattava ja kansainvälinen elinkeinorakenne

Kalevalan alueen kehittäminen

Kaupunkistrategian mukaisesti kaupunki on panostanut sekä puu- että matkailupuolen hankkeisiin. Vuonna 2025 käynnissä olleiden kaupungin hallinnoimien hankkeiden budjetit yhteensä ovat 1 468 tuhatta euroa ja omarahoitusosuus 221 tuhatta euroa. Kuhmon Matkailun Masterplan –hankkeessa panostettiin Kalevalankankaan matkailualueen kehittämiseen yhteistyössä Itäpuu-hankkeen kanssa, joka tuo esille kuhmolaista puurakentamisosaaamista. Yritysryhmähankkeiden avulla on kehitetty puupuolen yritysten tuotannon automatisointia sekä matkailun ohjelmalvelutuotteita.

Kaupunkikonsernin tytäryhtiö Kuhmon VesiEnergia Oy:n syksyllä 2025 aloittama ja keväällä 2026 valmistuva 1,4 miljoonaa euroa maksava kaukolämmön yhdyslinja Koulukatu Vienantie risteyksestä Kannintien vartta myöten Kalevalankaalle asti tukee Kalevalan alueen kehittämistä. Leirintäalueen vesihuoltoverkon rakentamisen suunnittelu aloitettiin syksyllä 2025 ja rakentaminen ajoittuu kevääseen 2026. Investoinnin kustannusarvio on noin 500 tuhatta euroa. Tiestön rakentaminen toteutuu vuonna 2026. Kaupungin nettisivujen investontiosiossa Kalevalan aluetta markkinoidaan havainnekuviineen ja visualisointivideoineen yhtenä kohteena potentiaalisille investoreille.

Kalevalan alueen kehittämiseksi on vuosien saatossa tehty monenlaisia toimia, mutta ne eivät ole tuottaneet ratkaisevaa tulosta. Nyt alueen kehittämiseen tähtäävät toimenpiteet vaikuttavan erittäin lupaavilta. Tarkastuslautakunta korostaa kehittämishankkeissa onnistumisen merkitystä Kalevalan alueen kehittämisen käynnistäjänä. Samaan aikaan kaupunki on panostanut infran rakentamiseen yhdessä tytäryhtiön kanssa, joten kaupunkikonsernin voidaan todeta omalta osaltaan ryhtyneen tarvittaviin toimiin matkailukapasiteetin rakentamisen mahdollistajana ja alueen markkinoinajana. Yrityskentässä konkreettisia edistysaskeleita on viimein otettu, kun alueelle on varattu 8 mökkitonttia, joihin ensimmäinen mökki on rakenteilla. Kaukolämpöverkon rakentamisen kilpailuttamiseen kohdistui arvostelua. Kaukolämpöverkon laajennustyö Kalevalan alueelle eteni nopeasti ja kaukolämpöverkkoon on liittynyt uusia käyttäjiä.

Tunnettu ja verkostoitunut kaupunki

Rajaseutuyhteistyön mahdollisuudet

Kainuun Liiton 80 %:sti rahoittama kaksivuotinen hanke Vaikuttavampaa yhteistyötä rajakaupungeissa ja –kunnissa päättyi elokuussa 2025. Hankkeen tarkoituksen oli vahvistaa rajaseutujen yhteistä strategista kehittämistä ja vakiinnuttaa yhteistyön tapa sekä parantaa yhteistyötä ja asemaa aluekehittämisen keskeisissä teemoissa. Hankkeessa mukana oli 12 rajakuntaa (Savukoski, Salla, Kuusamo, Suomussalmi, Kuhmo, Lieksa, Ilomantsi, Kitee, Tohmajärvi, Rautjärvi, Ruokolampi ja Parikkala).

Tarkastuslautakunta toteaa hankkeen tukevan strategista tavoitetta ”Tunnettu ja verkostoitunut kaupunki”. Hanke loi kansainvälisen Rajafoorumi –tapahtumakonseptin ja järjesti 1. rajafoorumin Kuhmossa 2024 ja Kuusamossa 2025. Varsinaisen hankkeen jälkeen 3. rajafoorumi järjestettiin Parikkalassa keväällä 2026 ja seuraavana järjestämisen vuorossa on Tohmajärvi. Hankkeella luotiin pohjaa yhteisen rajakuntaverkoston syntymiselle vahvistamaan rajaseudun kuntien yhteistyötä ja edunvalvontaa huomioiden myös muuttuva geopoliittinen ympäristö.

Verkkosivu-uudistus

Jo vuodelle 2024 suunniteltu kaupungin verkkosivu-uudistus toteutui vuonna 2025 ja otettiin käyttöön joulukuun lopulla. Verkkosivu-uudistus kilpailutettiin keväällä 2025 ja tarjouskilpailun voitti Creative Crue Oy. Palvelun toimittaja vastasi verkkosivustojen visuaalisen ilmeen ja käyttöliittymien suunnittelun ja toteutuksen olemassa olevien brändiohjeistusten mukaisesti. Uudelta sivustolta odotettiin asiakas- ja käyttäjäystävällisyyttä ja tavoitteena oli toimiva, kuntaorganisaation tarpeisiin soveltuva perussivusto. Verkkosivuston visuaalinen suunnittelu perustuu Kuhmon aluebrändiin ja siinä hyödynnettiin uutta, jo etukäteen määriteltyä lisäväripaletia, jonka suunnittelu toteutettiin lyhytvideopilottoinnin yhteydessä jo kesällä 2024. Sisällöntuotannosta vastaa tilaaja, mutta sivustorakenteen suunnittelu tehtiin yhdessä palveluntarjoajan kanssa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että verkkosivut ovat visuaalisesti onnistuneet. Uudet verkkosivut ovat yksi osa monikanavaista viestintää kuntalaisille ja matkailijoille. Some-viestintä on vahvistunut viime vuosina. Kaikki kuntalaiset eivät kuitenkaan käytä sähköistä mediaa, joten paikallislehden kautta tapahtuvasta tiedottamisesta ei voida luopua. Olisiko mahdollista saada esimerkiksi hankerahaa, jonka turvin toteutettaisiin painettu tietopaketti kaupungin palveluista joka kotiin jaettavaksi?

Alpo ja Nina Sailon veistoskokoelma

Kaupunki sai lahjoituksena Alpo ja Nina Sailon veistoskokoelman kokonaisuudessaan. Kokoelmasta muun muassa Ate-neum olisi halunnut joitakin reliefejä omakseen. *Kokoelmasta on tulossa näyttely, josta toivotaan yhtä matkailun vetonaulaa lisää Kuhmolle.*

3.2 Talouden tavoitteet

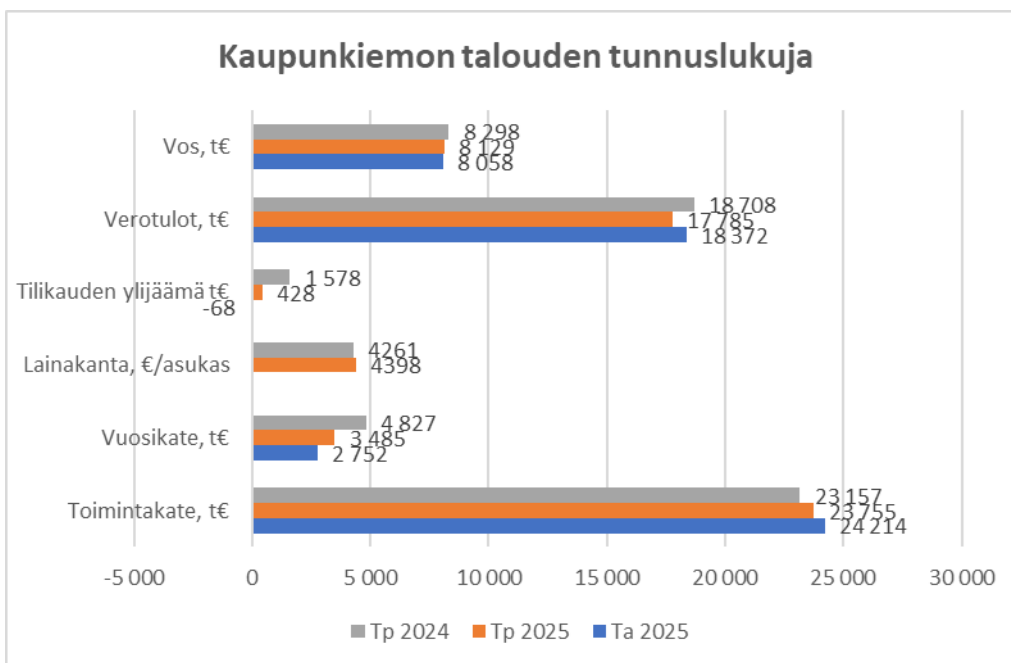
Kuhmon kaupungin tilinpäätös vuodelta 2025 on 428 (1 578) tuhatta euroa ylijäämäinen ja tulos ylitti talousarvion 496 tuhannella eurolla. Verotulot toteutuivat –587 tuhatta euroa budjetoitua pienempänä ja –924 tuhatta euroa edellisvuotta pienempänä. Valtiosuudet olivat 71 tuhatta euroa budjetoitua suuremmat, mutta vuoteen 2024 nähden -169 tuhatta euroa pienemmät. Rahoitustuotot ja –kulut olivat 790 tuhatta euroa talousarviota suuremmat. Hyvä tulos mahdollisti 356 tuhannen euron lisäpoistot. Kuhmon Yrityssampo Oy:n osakkeiden arvonalentumista kirjattiin 440 tuhatta euroa. Arvonalentuminen oli huomioitu talousarviossa 2025.

Te-palvelut siirtyivät kaupungin hoidettavaksi 1.1.2025, joten toimintatuotot ja -kulut eivät ole vertailukelpoisia edelliseen tilikauteen nähden. Muutoksen myötä työllistämistukituloja ja palkkamenoja ei syntynyt, mutta henkilöstömenot, palvelujen ostot ja avustusmenot kasvoivat.

Toimintakate heikkeni edellisvuoteen nähden -598 tuhatta euroa. Toimintatuotot pieneivät yhteensä -486 tuhatta euroa edellisvuoteen nähden ja toimintakulut kasvoivat 92 tuhatta euroa.

Tilinpäätöksessä 2025 vuosikate/poistot % oli 112,43. Kun tunnusluvun arvo on vähintään 100 %, oletetaan tulorahoituksen olevan riittävä.

Taulukko: Kaupunkiemion talouden tunnuslukuja 2024-2025

Kaupunkiemion taloutta haastaa henkilöstömenojen ja yleisen kustannusten nousun lisäksi velkaantuminen. Kun käyttö-talousmenoista noin puolet koostuu henkilöstömenoista, yleisten palkankorotuksien vaikutus on merkittävä. Te-uudistus kasvattaa kaupungin menoja valtionosuuksien kattaessa menoista noin 60 prosenttia. Ateria- ja puhtauspalvelujen ulkoistaminen lisää toimintamenoja. Lisäksi hva-kiinteistöjen yhtiöittämisen myötä käyttötaloustulot pienenevät merkittävästi. Vuosikate 2025 pienentyi vuoteen 2024 nähden 1 342 tuhatta euroa. Viime vuosien maltillisista investoinneista huolimatta lainanhoitokulut pysyvät huomattavan suurina vuosikymmenen vaihteeseen saakka.

Tarkastuslautakunta toteaa, että menojen kasvuun on varauduttu talousarviota laadittaessa vuosille 2024-2026 ja toimintaa on sopeutettu mahdollisuuksien mukaan ennakoiden talouden haasteet. Siitä huolimatta tehdyt toimenpiteet eivät riitä. Yleinen taloudellinen tilanne on haastava, joten verotulojen kasvu on hidasta. Lasten ja nuorten määrän pieneminen näkyy vuoden 2026 valtionosuuksissa.

3.3 Kaupunkiympäristön palvelualue

Valitukset ja tietopyynnöt

Tuupalan koulun ruokalarakennuksen saneerausta koskeva riita-asia on ollut vireillä vuodesta 2017 alkaen. Rovaniemen hovioikeus laati sovintosopimuksen kaupungin ja Peruspaasi Oy:n välille ja molemmat osapuolet hyväksyivät sopimuksen lokakuussa 2025. Sopimuksen perusteella kaupunki maksoi Peruspaasi Oy:lle 155 tuhatta euroa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että riita-asian saaminen Peruspaasi Oy:n kanssa päätökseen ja tehtyyn sovintosopimukseen voi olla tyytyväinen. Käräjöinnin jatkaminen olisi vain kasvattanut oikeudenkäyntikuluja. Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota hankintojenkilpailutusprosessissa siihen, että tehdyt päätökset perustellaan aina huolellisesti, jotta vältytään turhilta valituksilta. Samoin tietopyyntöihin vastattaessa on kiinnitettävä huomiota perusteluihin.

Kontion koulu

Tuupalan puukoulu valmistui vuoden 2017 lopussa ja tilat otettiin käyttöön 12.2.2018. Tilinpäätöksessä 2017 tehdystä 648 tuhannen euron suuruudesta purkuvarauksesta käytettiin 2020-2021 343 tuhatta euroa Kontion matalan puolen purkukuluihin. Tyhjillään olevan Kontion koulun kiviosan ylläpitokulut olivat vuonna 2025 noin 50 tuhatta euroa. Kiinteistö on hukkaamiskiellossa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että mikäli kiinteistöä ei saada myytyä, mutta ei myöskään saada purkaa, voisiko tehtyä purkuvarausta purkaa vuositasolla ylläpitokulujen verran? Tällä toimenpiteellä parannetaan tilikauden tulosta hieman, mutta ylläpitokulut rasittavat siitä huolimatta kaupungin kassaa. Vuotuinen ylläpitokulu vastaa käytännössä yhden työntekijän vuosipalkkaa. Tilanne on kaupungin kannalta kohtuuton, kun samaan aikaan joudutaan etsimään talouden sopeuttamiskeinoja toisaalta.

Kyläkoulujen myynti

Kaupunginvaltuusto teki 22.4.2024 Hietaperän ja Lentuan kouluja koskevan lakkauttamispäätöksen ja koulutoiminta päättyi 31.7.2025. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.12.2025 Hietaperän koulukiinteistön myynnin 21 tuhannella eurolla ja Lentuan koulun kauppa toteutunee kevään 2026 aikana?

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen koulukiinteistöjen kauppojen toteutumisesta ja Lentuan koulukiinteistöltä saatuun metsänmyyntituottoon, mutta toteaa myyntiprosessin vieneen aikaa ja talven 2025-2026 osalta kiinteistöjen lämmityskulujen rasittaneen kaupungin taloutta. Opetustoimintojen keskittämisellä Tuupalaan on lupa odottaa synergiaetua opetuksen järjestämisessä, kun keskittäminen nostaa koulukuljetuskustannuksia.

Ateria- ja puhtaanapitopalvelujen ulkoistaminen

Ateria- ja puhtaanapitopalvelut ulkoistettiin Sol-Vireko-yhtymälle 1.2.2024 ja vuosi 2025 oli ensimmäinen täysi toimintavuosi. Toteutuneet kustannukset ensimmäisenä kokonaisuena toimintavuonna 2025 olivat 1 166 tuhatta euroa, kun ne ensimmäisiltä 11 kuukaudelta olivat 1 248 tuhatta euroa. Oppilasmäärän väheneminen näkyy pienevinä kustannuksina.

Tarkastuslautakunta toteaa, että ateria- ja puhtaanapitopalvelujen ulkoistamisessa lähtökohtana oli ensisijaisesti henkilöstön työpaikkojen säilyttäminen, ei niinkään kustannussäästön hakeminen. Uusi toimintamalli on saatu vakiinnutettua ja muutosvastarinnasta aiheutuneet ongelmat selätettyä. Perusopetukseen on perustettu ruokaraati, jossa mukana on myös oppilaiden edustajia. Palvelutarpeen pienemisen ei pitäisi vaikuttaa palvelun laatuun tai hintaan korottavasti.

Rantaraitin laajennus

Rantaraitin laajentaminen Maakunnanrannasta Pajakkakosken niskalle valmistui kesällä 2025. Laajennus yhdisti molemmin puolin sijainneet vanhemmat rantaraitin osuudet. Uusi yhtenäinen reitti on saanut runsaasti myönteistä palautetta kuntalaisilta. Siitä on muodostunut kuhmolaisille suosittu ulkoilu- ja virkistysreitti.

Samalla kaupunki käynnisti Lammasjärven ranta-alueen yleissuunnitelman laatimisen, jonka tavoitteena on kehittää ranta-alueita pitkäjänteisesti viihtyisänä virkistys-, tapahtuma- ja matkailuympäristönä. Suunnittelussa hyödynnettiin myös kaupunkilaisten osallistamista. Keväällä 2025 järjestetty yleisötilaisuus keräsi runsaasti osallistujia keskustelemaan ranta-alueen tulevaisuudesta ja esittämään omia kehittämisideoitaan.

Tarkastuslautakunta toteaa ranta-alueen kehittämisen lisäävän yhteisöllisyyttä, uudistumista sekä luonto- ja kulttuuri-keskeisyyttä ja siten kytkeytyvän kiinteästi kaupungin arvoihin.

3.4 Työllisyyden edistämisen palvelualue

TE-palvelujen järjestämisvastuu siirtyi Te-toimistoilta kunnille vuoden 2025 alusta lukien. Uudistuksen myötä kunnat vastaavat työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan rahoituksesta. Kuhmo kuuluu Kainuun-Koillismaan työllisyysalueeseen, ja isäntäkuntana toimii Kajaani. Muutoksen myötä Tahko-halli-toiminta ja palkkatuelle työllistäminen kaupungin omiin toimintoihin lakkasi.

Työllistämisen edistämisen palvelualueen toimintakulut olivat 1 869 tuhatta euroa. Toimintatuloja kertyi 38 tuhatta euroa, mikä koostuu valtiolta saadusta laskennallisesta kotouttamiskorvauksesta sekä vuoden 2024 työllistämistuen ”hännästä”. Kotouttamiskorvauksen saamisen edellytyksenä on voimassa oleva kunnan kotouttamisohjelma sekä sopimus pakolaisten vastaanotosta. Palvelujen järjestämiseen Kuhmo sai valtionosuutta 1 114 tuhatta euroa, mikä kattaa noin 60 prosenttia toimintakuluista. Kelalle maksettavaa työttömyysetuusmaksua kertyi 764 tuhatta euroa.

Työllisyyden tilannetta haastaa yleinen, koko maata koskeva heikko työllisyystilanne, joka heijastuu myös Kuhmo työllisyyslukuihin ja palvelutarpeeseen. Pelkästään lakisääteisiin toimintoihin keskittymisen sijaan on myös panostettava työllisyyden kehittämiseen. Kehittäminen vaatii työkaluja, joita on mahdollisuus saada käyttöön hankkeiden kautta.

Vuoden 2025 talousarvion Työllisyyden edistämisen palvelualueen kärkitoimenpiteisiin oli kirjattuna, että ELLU-hankkeen hankeaiho jätetään ESR-hankehakuun vuoden 2025 aikana. Hankeaiho ei kuitenkaan edennyt suunnitelulla tavalla hankehakuun asti. Sen sijaan edistettiin toista hieman eri painopisteellä ja kohderyhmälle olevaa TOIVO-hanketta, joka sai rahoituksen vuoden 2026 puolella.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sen sijaan kaupungin omarahoitusta sisältäneelle Ellu-hankkeelle ei haettu rahoitusta, saatiin Kuhmon Työvireen toteuttama Toivo-hanke, jossa omarahoitusosuus on STEAn rahoittama. Tarkastuslautakunta jää odottamaan Toivo-hankkeesta saatavia kokemuksia ja vaikuttavuutta myös talousnäkökulmalta katsottuna.

3.5 Muut koko kaupunkiorganisaatiota koskevat havainnot

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota koko kaupunkiorganisaation tasolla sääntöjen ja ohjeiden ajantasaisuuteen. Esimerkiksi kaupunkiympäristön palvelualueella tavoitteena ollut maankäyttöohjelma on edelleen laatimatta. Ohjeet ja säännöt on muistettava päivittää myös www-sivuille. Samoin www-sivujen tietojen ajantasaisuuteen on kiinnitettävä huomiota.

3.6 Henkilöstö

Henkilöstötilanne on vakaa. Ikäjakaumassa korostuu vanhemmat työntekijät ja eläköityminen tulevina vuosina on taasaista. Työhyvinvoinnin osalta on nähtävissä vaihtelua yksiköiden välillä. Mielen terveyden häiriöt olivat yleisin sairauspoissaolon syy, toisena paikkaa pitää tuki- ja liikuntaelinten sairaudet. Sairauspoissaolojen syyt mukailevat valtakunnan trendiä.

Kuhmon kaupunki on tukenut henkilökunnan hyvinvointia ePassilla ja maksamalla palkalliset kuntoutuspäivät KELA kuntoutuskursseille. Kaupunginvaltuusto päätti hyväksyessään vuoden 2026 talousarviota poistaa työterveyshuollon palveluista yleislääkäritasoisien sairaanhoidon vuoden 2026 alusta.

Tarkastuslautakunta kehottaa kaupunginhallitusta seuraamaan muutoksen vaikutusta sairauspoissaolojen määrään sekä henkilöstön hyvinvointikyselyn tuloksien muutosta verrattuna vuoden 2025 tuloksiin. Tarkastuslautakunta yhtyy henkilöstöraportin toteamukseen, jonka mukaan on tärkeää tunnistaa kuormittuneet yksiköt, vahvistaa arjen johtamista, panostaa perehdyttämiseen ja hyödyntää uudistettua työkyvyn tuen mallia. ePassi ja KELAn kuntoutus tukevat työhyvinvointia.

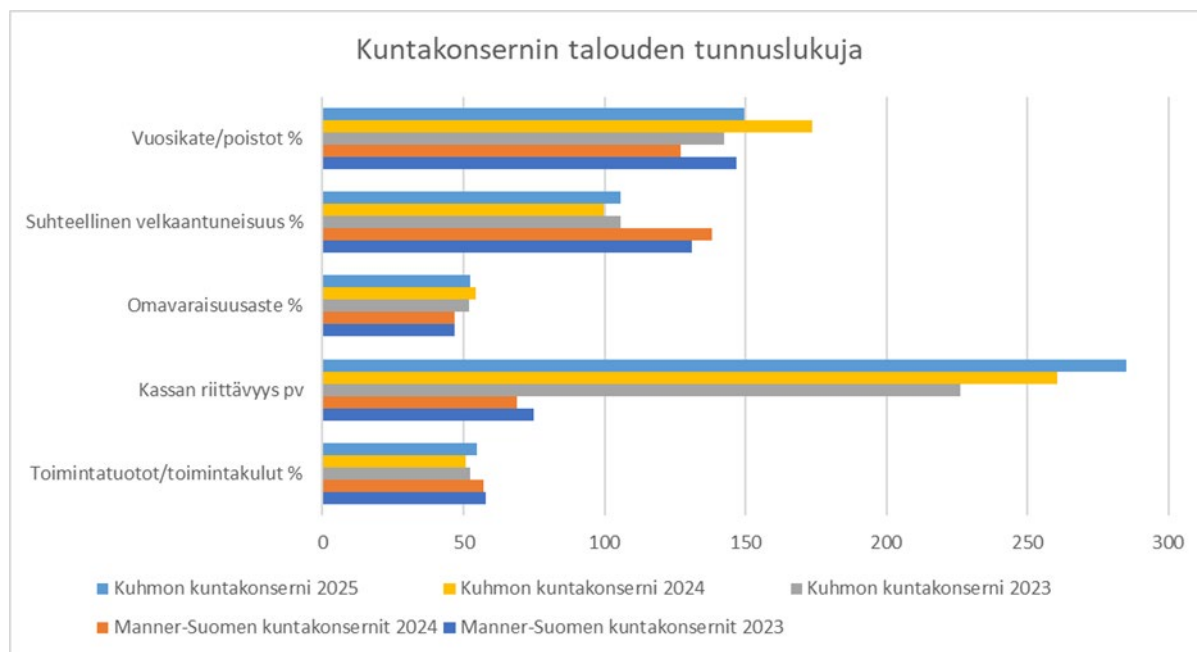
4 Kaupunkikonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen ja omistajaohjaus

Konserniohjausta ja -yhteistyötä toteutetaan joulukuussa 2024 uusitun konserniohjeen mukaisesti.

Kuhmon kaupunkikonserni 2025 muodostui seuraavista tytäryhteisöistä ja osakkuusyhteisöistä:

Tytäryhteisö (omistusosuus)	Tulos 2024	Tulos 2025	Muutos, €	Muutos-%
Kuhmon VesiEnergia Oy (100 %)	1 560	4 291	2 731	175 %
KOy Kuhmon Terva-asunnot (100 %)	0	0	0	
Kuhmon Yrityssampo Oy (100 %)	-106 696	-7 390	99 306	-93 %
KOy Kuhmon Kulttuuritalo (94 %)	-74 789	-17 828	56 961	-76 %
Kuhmon Lämpö Oy (51,32 %)	11 376	1 950 410	1 939 035	17 046 %
Osakkuus- ja omistusyhteisöt				
Kainuun jätehuollon kuntayhtymä (12,57 %)	-74 877	-18 189	56 688	-76 %
Kainuun Liitto (12,44 %)	2 380	21 886	19 506	820 %

Taulukko: Kuhmon kaupunkikonsernin talouden tunnusluvut 2023-2025 ja vertailutietona Manner-Suomen kunta-konsernit 2023-2024. Vertailutieto vuodelta 2025 ei ole vielä saatavilla.

Vuosikate prosenttia poistoista kuvaa konsernin tulorahoituksen riittävyyttä. Kun arvo on suurempi kuin 100 %, tulorahoituksen voidaan olettaa olevan riittävä. *Tunnusluku heikkeni vuoteen 2024 nähden, mutta oli hieman parempi verrattuna vuoteen 2023. Tunnusluku on ollut kuitenkin parempi verrattuna Manner-Suomeen 2024.*

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Jonkinasteisena mittarina voidaan pitää 50 % velkaisuusastetta, jonka yli tunnusluku ei saisi mennä. Velkaantuneisuusaste on korkea, mutta pienempi Manner-Suomen kuntakonsernin keskiarvoon nähden.

Omavaraisuusasteella kuvataan konsernin omavaraisuutta. Alle 50 % omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta. *Kuhmon kaupunkikonsernin omavaraisuusastetta kuvaava tunnusluku ylitti juuri ja juuri tavoitearvon 50 % 2023-2025, ja on parempi Manner-Suomen kuntakonsernien keskiarvoon verrattuna.*

Kassan riittävyys kuvaa konsernin maksuvalmiutta. Tunnusluku kertoo, kuinka monta päivää kassasta maksut voidaan kattaa konsernin varoilla. *Kassan riittävyys parani vuosiin 2023-2024 nähden, mutta on edelleen hieman heikompi verrattuna Manner-Suomen kuntiin nähden.*

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunkikonsernin vuosikate parani 1 001 tuhatta euroa edellisvuoteen nähden, mutta poistojen kasvaessa 1 365 tuhatta euroa tilikauden tulos ennen veroja toteutui 365 tuhatta euroa vertailuvuotta heikompana. Vähemmistöosuuden ja verojen jälkeen tilikauden ylijäämä on 1 345 tuhatta euroa ja ylijäämä puolittui edellisvuoteen verrattuna.

Yhteistyö tytäryhtiöiden kanssa

Tarkastuslautakunta kehottaa kaupunkia ja tytäryhtiöitä aktiiviseen yhteistyöhön investointien totutuksen aikataulukseen liittyen, mikäli tehtävällä investoinnilla on vaikutusta sekä kaupunkiemon että tytäryhtiön toimintaan. Esimerkkinä katuremontin ja kaukolämpöverkoston korjausten yhteensovittaminen.

5 Yhteenveto

Kaupungin tilinpäätös vuodelta 2025 on ylijäämäinen ja talousarvio alitettiin myönteisesti, mikä osoittaa lyhyen aikavälin taloudellista hallintaa. Tästä huolimatta tarkastuslautakunta korostaa, että vuosikate on heikentynyt edellisvuoteen nähden ja kaupungin velkaantuneisuus, henkilöstömenojen kasvu sekä tulevat investointitarpeet heikentävät talouden kestävyyttä. Te-uudistus ja sote- ja pelastustoimen kiinteistöjen yhtiöittämisvelvoite lisäävät epävarmuutta kaupungin tulopohjaan.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat vuonna 2025 toteutuneet pääsääntöisesti hyvin, mutta kaupungin pitkän aikavälin taloudelliset ja rakenteelliset haasteet ovat merkittäviä.

Kiinteistöstrategian toimeenpanoa pidetään välttämättömänä kaupungin talouden tasapainottamiseksi. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tyhjillään ja vajaakäytöllä olevien kiinteistöjen aiheuttamiin kustannuksiin ja edellyttää ripeitä ja konkreettisia toimenpiteitä käytön tehostamiseksi, myymiseksi tai purkamiseksi. Päätösten viivästyminen nähdään suurimpana riskinä.

Kaupunkistrategian mukaisissa elinvoima- ja kehittämistoimissa, erityisesti Kalevalan alueen kehittämisessä, on nähtävissä myönteistä edistystä. Lautakunta pitää tärkeänä, että käynnissä olevat hankkeet tuottavat konkreettisia tuloksia ja että kaupungin merkittävät infrapanostukset johtavat pysyvään elinkeino- ja matkailutoiminnan kasvuun.

Työllisyyden edistämisen osalta tarkastuslautakunta toteaa toimintaympäristön olevan valtakunnallisesti haastava. Uudessa TE-palvelumallissa on onnistuttu järjestämistäsiirrossa, mutta työllisyyttä edistävien kehittämistoimien vaikuttavuutta on seurattava sekä taloudellisesta että sosiaalisesta näkökulmasta.

Konserniohjauksen osalta tarkastuslautakunta arvioi tytäryhtiöiden tuloskehityksen pääosin myönteiseksi, mutta korostaa entistä tiiviimmän yhteistyön tarvetta kaupungin ja tytäryhtiöiden välillä erityisesti investointien aikataulutuksessa ja yhteensovittamisessa.

Kokonaisuutena tarkastuslautakunta katsoo, että kaupunkia on johdettu tavoitteellisesti ja arviointityössä esiin nousseisiin haasteisiin on pitkälti varauduttu ennakoivasti. Talouden tasapainottaminen, kiinteistörakenteen sopeuttaminen sekä palveluiden turvaaminen edellyttävät kuitenkin jatkossa määrätietoisia ja ajoissa tehtäviä päätöksiä.

Tarkastuslautakunta kiittää luottamushenkilöitä sekä kaupungin viran- ja toimenhaltijoita hyvin tehdystä työstä kaupunkilaisten parhaaksi muuttuvassa toimintaympäristössä ja -tilanteessa.

6 Allekirjoitukset

Kuhmossa 11. toukokuuta 2026

Riikka Seppänen
puheenjohtaja

Kaija Pietikäinen
varapuheenjohtaja

Tauno Harinen
jäsen

Sabrina Logeais
jäsen

Jani Kyllönen
jäsen

Esko Ripaoja
jäsen